

УДК 343.13 (477)
DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2170>

В. Лаврова,
аспірантка кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СТРОКИ ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ: ПРАКТИЧНІ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. Відповідно до ч. 1 ст. 304 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені частиною першою ст. 303 КПК, можуть бути подані протягом десяти днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо ж ми звернемося до ч. 1 ст. 303 КПК, а саме п. 10 ч. 1 зазначеної статті, то побачимо, як наслідок того, що законодавець надає час правозастосовнику (слідчому чи прокурору) зібрати сукупність доказів для підтвердження підозри, інші строки стосовно оскарження повідомлення про підозру. А саме, що на досудовому провадженні може бути оскаржене повідомлення про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом.

Тобто строки оскарження в зазначених статтях, хоч і розповсюджу-

ються на повідомлення про підозру, але є різними та на часовому проміжку не лише не співпадають, а й навіть не пересікаються. Наочно співвідношення згаданих норм можна зобразити таким чином (рис. 1).

Колізія в тому, що, з одного боку, оскільки повідомлення про підозру вказане десятим пунктом в переліку ч.1 ст. 303 КПК, тобто на відповідне оскарження повідомлення про підозру має розповсюджуватися дія ч. 1 ст. 304 КПК, але з іншого боку, вказані статті суперечать одна одній.

Оцінка стану літератури. Повідомлення про підозру, як категорія кримінального процесу, для якої характерна багатозначність і комплексність, є предметом активних дискусій серед наукової спільноти. Зокрема, неодноразово обговорювалося в науковій літературі право на оскарження повідомлення про підозру в контексті права на захист та гарантій забезпечення балансу інтересів між сторонами кримінального провадження.

Правовій природі повідомлення про підозру та його оскарження приділяли свою увагу такі науковці, як Аленін Ю.П., Глинська Л.В., Гнатюк А.Ю., Гринюк В.О., Гло-

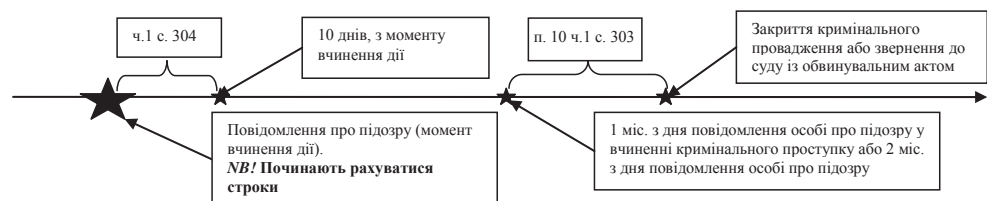

Рис. 1

вюк І.В., Говорун Д.М., Дроздов О.М., Капліна О.В., Карпов Н.С., Кубальський В.Н., Кримчук С.Г., Максимів Л.В., Марченко К.Г., Михайленко В.М., Лимаренко С.А., Павлійчук К.В., Погорецький М.А., Рогатюк І.В., Татаров О.Ю., Тищенко О.І., Туманянц А.Р., Холондович І.І., Шило О.Г., Юрченко Л.В. та ін.

На дисертаційному рівні питанню повідомлення про підозру присвячене дослідження Фараон О.В. та Кримчук С.Г. Проблеми оскарження повідомлення про підозру розглянуто в дисертації Холондович І.І.

Науковці визначили низку проблемних питань, що пов'язані з порядком, строками та підставами оскарження повідомлення про підозру. Найбільші дискусії пов'язані з тим, чи не порушує оскарження повідомлення про підозру процесуальної самостійності слідчого та прокурора, чи може бути підставою для оскарження та скасування повідомлення про підозру його необґрунтованість, чи доцільно внести зміни і оскаржувати повідомлення про підозру з моменту вручення, а не зі збігом строків, вказаних в п. 10 ч.1 ст.303 КПК, які наслідки має скасування повідомлення про підозру та інші.

Серед вищезазначених питань окреме місце слід приділити питанню розповсюдження на оскарження повідомлення про підозру строків подання скарги на рішення, дії чи бездіяльності слідчого, дізнавача чи прокурора, встановлених в ч.1 ст. 304 КПК. На сьогодні існує проблема співвідношення статей 303 та 304 КПК, на що правомірно звернув увагу у своєму дисертаційному дослідженні Кримчук С.Г., але науковець не вдавався в детальний опис проблеми, не приділяв уваги колізії зазначених норм і неоднорідності судової практики викликані суперечністю вказаних норм.

Таким чином, на нашу думку, питанню розповсюдження на оскарження повідомлення про підозру строків подання скарги на рішення,

дії чи бездіяльності слідчого чи прокурора, закріплених у ч.1 ст. 304 КПК, достатню увагу в науковій літературі приділено не було, і воно потребує більш детального опрацювання.

Метою статті є визначення виду колізії положень п.10 ч.1 ст. 303 КПК та ч.1 ст. 304 КПК і засобу її усунення.

Виклад основного матеріалу. Суперечність між п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК та ч. 1 ст. 304 КПК порушує принцип верховенства права, а саме таку його складову частину, як юридична визначеність (передбачуваність), адже відповідно до п. 46. Доповіді № 512/2009 CDL «Верховенство права» схваленої Венеційською комісією (далі – Доповідь) «юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишались передбачуваними» [1].

Аналогічний акцент містить також п. 58 дослідження № 711/2013 «Мірило правовладдя» (далі – Мірило): «Передбачність означає не лише те, що приписи акта права мають бути (де можливо) проголошеними ще до їх імплементації, а й що вони мають бути передбачними за своїми наслідками: їх має бути сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю, аби суб'єкти права мали змогу впорядкувати свою поведінку згідно з ними» [2].

У п. 51 рішення «Щокін проти України» Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) серед критеріїв якості закону вказує, що він має бути доступним для зацікавлених осіб, чітким та передбачуваним у своєму застосуванні [3]. Також відповідно до Доповіді одним із маркерів дотримання юридичної визначеності є послідовність судової практики національних судів [1]. Строки ж оскарження повідомлення про підозру, на нашу думку, сформульовано законодавцем у спосіб, що допускає множинне трактування, а отже, не чітко, не точно і не зро-

зуміло. Пункт 10 ч. 1 ст. 303 КПК та ч.1 ст. 304 КПК є непередбачуваними у своєму застосуванні, оскільки судова практика із вказаного питання є непослідовною і при оскарженні повідомлення про підозру особа не може достеменно спрогнозувати, чи суд вважатиме відповідну скаргу поданою без порушення строків.

Наприклад, з одного боку, в ухвалі Житомирського апеляційного суду від 24.02.2020 у справі № 935/154/20 суд керується таким: «Посилання апелянта на ч. 1 ст. 304 КПК України, якою визначено, що скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора, передбачені ч. 1 ст. 303 цього Кодексу, можуть бути подані особою протягом десяти днів із моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності на висновки слідчого судді не впливають, оскільки положення п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК є спеціальною нормою у врегулюванні вказаних правовідносин по відношенню до ст. 304 КПК України [4] та в ухвалі Запорізького апеляційного суду від 30.10.2019 у справі № 310/1043/19 вказано: «Що стосується обґрунтування слідчим суддею рішення щодо повернення скарги захисника підозрюваного, з посиланням на положення ч. ч. 1, 2 ст. 304 КПК України, то такі висновки слідчого судді колегія судді визнає необґрунтованими... повідомлення про підозру у вчиненні злочину може бути оскаржене протягом строку досудового розслідування, починаючи з моменту спливу двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину» [5].

З іншого боку, існує позиція, що після спливу двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину це повідомлення можна оскаржити лише протягом десяти днів. Наприклад, в ухвалі Київського апеляційного суду від 11.03.2019 у справі № 753/24244/18 суд приходить до висновку, що «відповідно до

п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України підозрюваним, його захисником на досудовому провадженні можуть бути оскарженні повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом. Одночасно ст. 304 КПК України визначає строк подання скарги в порядку ст. 303 КПК України, а саме протягом десяти днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. ... З вище наведених норм закону слідує, що після спливу двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину це повідомлення можна оскаржити протягом десяти днів» [6].

Отже, оскільки ми визначили, що між п. 10 ч.1 ст. 303 КПК та ч. 1 ст. 304 КПК існує суперечність, яка спричиняє непередбачуваність в їх застосуванні, наступним кроком є пошук шляху усунення такого протиріччя.

Із теорії держави і права відомо, що основними засобами подолання колізій є колізійні норми, колізійні правила, а також тлумачення закону [7, с. 279].

Оскільки колізійних норм, які могли б подолати вище описане протиріччя, на нашу думку, КПК не містить, то необхідно застосувати колізійні правила, які є «сталими типовими рішеннями щодо застосування юридичних норм за наявності юридичної колізії» [7, с. 279].

Вважаємо за доцільне спочатку визначитися з видом колізії, оскільки від цього залежить, яке саме колізійне правило має бути застосовано.

На перший погляд може здатися, що в описаному випадку має місце темпоральна колізія, тобто «колізія, що виникає внаслідок прийняття в різний час з того самого питання декількох різних норм права» [7, с. 277], оскільки пунктом 10 частина перша статті 303 КПК була доповнена

в 2018 році Законом № 2147-VIII від 03.10.2017 (далі – Закон № 2147-VIII), та власне ці зміни і стали суперечити уже чинній на той момент ч. 1 ст. 304 КПК.

Але, на нашу думку, в даному випадку має місце не темпоральна колізія, оскільки п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК не було врегульоване те ж саме коло питань, що і ч. 1 ст. 304 КПК, оскільки до встановлення в ч. 1 ст. 303 КПК права оскаржити повідомлення про підозру не існувало і ч. 1 ст. 304 на такі відносини не розповсюджувалася. Тобто не можна сказати, що до Закону № 2147-VIII повідомлення про підозру можна було оскаржувати 10 днів із моменту вручення, а після прийняття Закону № 2147-VIII з'явився новий порядок.

У цьому випадку, ми вважаємо, слід розглядати змістовну колізію, тобто «колізію, що виникає внаслідок часткового збігу обсягів регулювання декількох норм права» [7, с. 278].

Як зазначає Капліна О.В., «змістовні колізії виникають між загальними і спеціальними нормами права. Вказана колізія виникає в одному просторі і в один і той же час між нормами однакової юридичної сили. Але відмінність між ними полягає в об'ємі регулювання. Загальна норма покликана регулювати суспільні відносини в цілому, а спеціальні норми – підвид або частину цих відносин. Спеціальна норма робить вилучення окремих обставин з дії загальної норми» [8, с. 202].

На користь того, що описане протиріччя є змістовною колізією, свідчить те, що ст. 303 КПК та 304 КПК містяться в одному нормативно-правовому акті, є нормами однакової юридичної сили, але мають різницю в об'ємі регулювання. А саме ч. 1 ст. 304 КПК регулює питання, пов'язане з усіма рішеннями, діями чи бездіяльністю, передбаченими у ч. 1 ст. 303 КПК, в той час як п. 10 ч.1 ст. 303 КПК стосується виключно повідомлення про підозру.

Визначившись із видом колізії, перейдемо до засобів її подолання, а саме до колізійного правила: «Спеціальний закон скасовує дію загального» [7, с. 28].

На думку Капліної О.В., «якщо в ході перевірки буде встановлено існування кількох норм, що по-різному регулюють одні і ті ж правові відносини, правозастосовник повинен: по-перше, перевірити ієрархічне співвідношення обраних норм; по-друге, уточнити, якими є обрані норми – загальними або спеціальними; по-третє, віднайти, якщо це можливо, колізійну норму, яка б вирішувала проблему, що виникла, і, нарешті, подумки зіставивши колізуючі норми, розв'язати колізію, керуючись колізійними правоположеннями або колізійними нормами, обравши одну з конфліктуючих норм для застосування» [9, с. 237].

Оскільки ми вже встановили існування кількох норм, що по-різному регулюють одні і ті ж правові відносини, знаємо, що вони знаходяться в одному нормативно-правовому акті, тобто ієрархічно рівні, то перейдемо до з'ясування, якими є обрані норми – загальними або спеціальними. Капліна О.В. підкреслює, що «здійснюючи тлумачення загальної норми з метою її застосування, правозастосовник повинен з'ясувати, чи немає смислового зв'язку даної норми з нормою спеціальною. У разі якщо такий зв'язок буде виявлений і, крім того, спеціальна норма по-іншому регулює те чи інше відношення, тобто виникає змістовна колізія, правозастосовник повинен використовувати колізійні правоположення, відповідно до яких «спеціальна норма відмінняє дію норми загальної». Це зумовлено тим, що спеціальна норма деталізує загальне розпорядження, конкретизує часові й просторові умови їх реалізації, способи правового впливу [9, с. 234]. Тобто саме питання розмежування загальної та спеціальної норми є ключовим щодо того, яку ж саме норму потрібно

застосовувати: ч.1 ст. 304 КПК чи п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК.

На нашу думку, існують підстави розглянути такі варіанти співвідношення ч. 1 ст. 304 КПК та п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК:

ч. 1 ст. 304 має пріоритет, оскільки є спеціальною по відношенню до п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК;

п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК має пріоритет, оскільки є спеціальною по відношенню ч. 1 ст. 304 КПК.

Також, як можна побачити з наведеної вище судової практики, існує тлумачення, що між ч.1 ст. 304 КПК та п.10 ч.1 ст. 303 КПК відсутня колізія, вказані норми мають використовуватися в комплексі, а п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК доповнює ч. 1 ст. 304 КПК. Ми підтримуємо позицію, що повідомлення про підозру не може бути оскаржено раніше, ніж встановлено в п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, оскільки протягом цього строку слідчий і прокурор мають перевірити повідомлену підозру. Але якщо трактувати норми таким чином, що після спливу вказаних в п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК одного чи двох місяців відповідно особа має право подати скаргу на повідомлення про підозру лише протягом десяти днів, встановлених в ч. 1 ст. 304 КПК, то це значно звужує права підозрюваного, порушує принцип верховенства права як загальної засади кримінального провадження і містить логічні протиріччя, оскільки сплив двохмісячного терміну з моменту повідомлення про підозру не можна розглядати як «момент прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності», про який йдеться в ч. 1 ст. 304 КПК.

Лейба О.А. слушно вказує, що питання розгляду інтересів особи як орієнтира при вирішенні кримінальних процесуальних колізій вже було предметом вивчення фахівцями [10, с. 97], та посилається на Тітко І.А., який акцентував, що «зважаючи на проголошення Конституцією України превалювання інтересів людини над загальнодержавними

інтересами (ст. 3 Основного Закону), при вирішенні юридичних колізій ... слід також виходити із того, яка з двох норм є більш сприятливою для інтересів особи, питання якої розглядається [11, с. 40].

Надаючи розвитку процитованим думкам науковців, вважаємо, що при вирішенні колізій слід керуватися також ст. 7 КПК, яка встановлює, що зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження та ст. 8 КПК, відповідно до якої людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Тому будь-яке звуження прав підозрюваного є порушенням принципу верховенства права та є недопустимим.

Слід також відмітити, що згідно зі ст. 8 КПК принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду із прав людини, тож даючи оцінку на предмет відповідності принципу верховенства права, доцільно процитувати рішення «Щокін проти України», в якому ЄСПЛ керується положенням, що в разі коли національне законодавство припустило неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків осіб, національні судові органи зобов'язані застосувати найбільш сприятливий для осіб підхід [3].

Таким чином, позиція, що п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК доповнює ч. 1 ст. 304 КПК, та вказані норми мають використовуватися в комплексі, суперечить загальним засадам кримінального провадження, оскільки значно звужує права підозрюваного.

Повернемося до питання, яка з досліджуваних норм є загальною, а яка спеціальною. погоджуємося з О. Лейба, що «якщо питання ієрархічності і темпоральності можливо визначити спираючись на відносно чіткі формальні критерії, то з'ясувати, який із двох нормативних актів,

що регламентують одне й те саме питання, є загальним, а який – спеціальним, часто досить проблематично» [10, с. 109].

Поняття спеціальної норми відсутнє в чинному законодавстві, тому звернемося до напрацювань науковців.

На думку Бойко В.В., «можна виділити наступні ознаки спеціальних норм: 1. Їхня поява є результатом спеціалізації правового регулювання як об'єктивного процесу, внутрішньої необхідності правової системи – для досягнення найбільшої ефективності правового регулювання. 2. Спеціальні норми є похідними від загальних, які є в даному відношенні первинними. 3. Спеціальні норми виділяються за критерієм об'єму правового регулювання, що є багатоструктурним та включає в себе підстави спеціалізації правового регулювання через сферу дії норм, її цільове призначення, порядок їх реалізації, межі дії. 4. Вони поширюються на всі сфери правовідносин. На сьогодні не знайдеться галузі права, в якій не було б спеціальних норм. 5. Спеціальні норми є критерієм та основою розподілу кодексів у різних галузях права на Загальну та Особливу частини, що сприяє правильному викладу нормативного матеріалу, запобігає дублюванню [12, с. 4–5].

Сень І.З., даючи відповідь на аналогічне питання, зазначає, що «слід виділити загальні видові ознаки такої норми, найважливіші з яких ляжуть в основу визначення поняття: 1) поява спеціальної норми є результатом диференціації правового регулювання; 2) спеціальна норма є похідною від загальної, яка є первинною щодо неї; 3) спеціальна норма виділяється із загальної за критерієм об'єму (обсягу) правового регулювання; 4) співвідношення між загальною та спеціальною нормами характеризується співвідношенням понять «рід – вид»; 5) встановлюється для зміни способу чи меж регулювання певного виду суспільних відносин;

6) загальна та спеціальна норми перебувають у логічному відношенні підпорядкування понять; 7) спеціальна норма включає до свого змісту всі ознаки, властиві загальній нормі, плюс додаткові ознаки чи ознаку (кваліфікуючі або привілеюючі); 8) під час застосування спеціальна норма має перевагу над загальною» [13, с. 110].

На підставі вищевикладеного, на нашу думку, можна зробити висновок, що спеціальною нормою є п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, а загальною нормою є ч. 1 ст. 304 КПК, оскільки:

1. Поява строків оскарження повідомлення про підозру є результатом диференціації (спеціалізації) правового регулювання, для досягнення найбільшої ефективності правового регулювання, а саме врахування особливостей повідомлення про підозру, як юридичного факту.

2. За критерієм об'єму правового регулювання п.10 ч.1 ст. 303 КПК є значно вузкою, оскільки стосується лише повідомлення про підозру, тоді як ч.1 ст.304 КПК поширюється на різні рішення, дії і бездіяльність.

3. П. 10 ч.1 ст.303 КПК є похідним від ч.1 ст. 304 КПК, яка є первинною щодо неї. На користь цього свідчить, як мінімум те, що ч. 1 ст. 304 з'явилася в КПК значно раніше.

4. Співвідношення між ч. 1 ст. 304 та п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК характеризується співвідношенням понять «рід – вид».

5. П. 10 ч. 1 ст. 303 КПК встановлено для зміни способу і меж регулювання оскарження повідомлення про підозру, а саме первинно впроваджено вказане оскарження (до цієї норми такого права не існувало) і встановлено його особливості.

Як ми уже зазначали вище, загальноприйнятим є правило: «Якщо має місце змістовна колізія між загальною і спеціальною нормою, що містяться в актах одного або різного рівня, то застосовується спеціальна норма (спеціальна (виняткова) норма скасовує дію норми загальної). Цей прин-

цип римські юристи називали принципом верховенства спеціальних норм» [8, с. 205], вважаємо, що стосовно строків оскарження повідомлення про підозру має застосовуватися п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, оскільки ця норма є спеціальною по відношенню ч. 1 ст. 304 КПК.

І ще одним аргументом на користь застосування щодо оскарження повідомлення про підозру саме строків, визначених п. 10 ч. 1 ст. 303, є те, що вказана норма порівняно з ч. 1 ст. 304 більш логічна з огляду на комплексну природу повідомлення про підозру.

Хоча питання визначення правової природи повідомлення про підозру і не є темою цієї статті, все ж вважаємо за необхідне зробити невеликий відступ до фундаментального питання розмежування повідомлення про підозру як процесуальної дії, та як рішення для того, щоб відповісти на питання, що ж саме оскаржується: повідомлення про підозру як рішення чи як процесуальна дія з донесення відповідної інформації до особи. Від відповіді на це питання залежить, який саме юридичний факт слід використовувати для обрахунку строків.

Науковці та практики сходяться у висновку, що термін «повідомлення про підозру» є полісемічним і комплексним і залежно від контексту має застосовуватися те чи інше його значення.

Наприклад, Капліна О.В. зазначає що «повідомлення про підозру – це процесуальна діяльність, зміст якої полягає у складанні слідчим або прокурором письмового повідомлення про підозру та його врученні особі відповідно до ст. 276–279 КПК України» [14, с. 241].

Відповідно до постанови Великої Палати Верховного Суду від 11.12.2019 у справі № 536/2475/14-к виділяють кілька підходів до розуміння поняття «здійснення повідомлення про підозру». Перший підхід полягає в розумінні повідомлення про підозру як процесуальне рішення, прийняте уповноваженим на це орга-

ном/посадовою особою з підстав та в порядку, визначеному КПК України. Другий підхід передбачає сукупність ряду послідовних процесуальних дій, які охоплюють собою окремі етапи. Згідно зі вказаною постановою із системного аналізу норм глави 22 КПК України вбачається, що процедуру здійснення повідомлення про підозру особі можна умовно поділити на такі етапи, як етап прийняття рішення щодо необхідності здійснення особі повідомлення про підозру, етап складання тексту повідомлення про підозру відповідно до вимог, передбачених статтею 277 КПК України, та його підписання, етап доведення інформації до відома адресата [15].

У ч. 1 статті 304 КПК обрахунок строків починається з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності, тобто якщо зазначена норма розповсюджується на оскарження повідомлення про підозру, можна говорити про обрахунок строків, як з моменту коли уповноважена особа прийняла рішення повідомити про підозру і склала повідомлення письмово відповідно до вимог ст. 277 КПК, так і з моменту вручення письмового повідомлення про підозру, що поглиблює юридичну невизначеність.

Що стосується п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, то в ньому йдеться про підрахунок строків «з дня повідомлення особі про підозру», тобто здійснення всього ряду послідовних процесуальних дій, які включає в себе повідомлення про підозру. На нашу думку, п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК є більш однозначним порівняно з ч. 1 ст. 304 КПК в контексті застосування саме до повідомлення про підозру, що додатково підкреслює спеціальний характер норми.

Вищеописане визначення виду колії та засобу її усунення дає відповідь на питання, як вказані норми застосовувати в чинній редакції. Але для того, щоб вони відповідали принципу верховенства права, були чіткими і зрозумілими, необхідно внести зміни до КПК.

На думку Кримчук С.Г., «з метою узгодження п. 10 ч. 1 ст. 303 та ч. 1 ст. 304 КПК України в частині визначення строків оскарження повідомлення про підозру, а також для визначення кінцевих меж такого оскарження, необхідним є уточнення положень ч. 1 ст. 304 КПК України, які потрібно викласти у наступній редакції:

«1. Скарги на рішення, дії або бездіяльність слідчого чи прокурора, передбачені пунктами 1–9-1 частини 1 статті 303 цього Кодексу, можуть бути подані особою протягом десяти днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії. Скарги на повідомлення слідчого, прокурора про підозру можуть бути подані протягом десяти днів після спливу строків, зазначених у пункті 10 частини 1 статті 303 цього Кодексу» [16, с. 158].

На нашу думку, така редакція ст. 304 КПК значно звужуватиме права підозрюваного та суперечитиме верховенству права. Законодавцем обґрунтовано не встановлено строку, зі спливом якого повідомлення про підозру оскаржено бути не може. Адже якщо час наданий на перевірку підозри минув, але кримінальне провадження прокурором не закрито і обвинувальний акт до суду не направлено, то особа повинна мати ефективний засіб юридичного захисту, інакше матиме місце порушення такого елементу верховенства права, як дотримання прав людини.

Висновки. Під час вирішення колізії між ч.1 ст. 304 КПК та ч. 1 ст. 203 КПК слід керуватися загальними засадами кримінального провадження та принципом верховенства спеціальних норм, тобто колізійним правилом «спеціальний закон скасовує дію загального».

Частина 1 ст. 304 КПК і п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, на нашу думку, спів-

відносяться як загальна та спеціальна норми і пріоритет у застосуванні має п. 10 ч.1 ст. 303 КПК.

Описане протиріччя вимагає внесення змін до КПК, які б вирішили описану в цій статті колізію на законодавчому рівні.

При цьому ми керуємось думкою, що строки, зі спливом яких може бути оскаржено повідомлення про підозру, визначені в п. 10 ч 1 ст. 303 КПК, мають логічне підґрунтя, а саме строк у 1 місяць для кримінальних проступків і 2 місяці для злочинів, які законодавець встановив для перевірки обґрунтованості повідомлення про підозру. Що ж стосується відсутності граничного строку оскарження, то воно виправдане як самою логікою кримінального провадження, так і необхідністю захисту прав людини і заборною їх невинуватого звуження.

На нашу думку, доцільно було б викласти ч. 1 ст. 304 в такій редакції:

«1. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені частиною першою статті 303 цього Кодексу, **за винятком повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру**, можуть бути подані особою протягом десяти днів із моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого, дізнавача чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії».

У статті досліджено колізію між строками подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені ч. 1 ст. 303 КПК, встановленими в ч. 1 ст. 304 КПК, та строками оскарження повідомлення про підозру, визначеними в п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК.

Проаналізовано норми п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК та ч. 1 ст. 304 КПК із точки зору їх співвідношення як загальної та спеціальної норми.

На основі проведеного аналізу визначено, що спеціальною нормою є п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК, а загальною нормою є ч. 1 ст. 304 КПК, оскільки: 1) поява строків оскарження повідомлення про підозру є результатом диференціації (спеціалізації) правового регулювання, для досягнення найбільшої ефективності правового регулювання, а саме врахування особливостей повідомлення про підозру, як юридичного факту; 2) за критерієм об'єму правового регулювання п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК є значно вузкою, оскільки стосується лише повідомлення про підозру, тоді як ч. 1 ст. 304 КПК поширюється на різні рішення, дії і бездіяльність; 3. п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК є похідним від ч. 1 ст. 304 КПК, яка є первинною щодо нього; 4. співвідношення між ч. 1 ст. 304 та п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК характеризується співвідношенням понять «рід – вид»; 5) п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК встановлено для зміни способу і меж регулювання оскарження повідомлення про підозру, а саме первинно впроваджено вказане оскарження (до цієї норми такого права не існувало) і встановлено його особливості.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що при вирішенні колізії між ч. 1 ст. 304 КПК та ч. 1 ст. 203 КПК слід керуватися загальними засадами кримінального провадження, а саме принципом верховенства права та принципом верховенства спеціальних норм, тобто колізійним правилом «спеціальний закон скасовує дію загального». Отже, п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК має пріоритет в застосуванні перед ч. 1 ст. 304 КПК.

Запропоновано викласти ч. 1 ст. 304 КПК у такій редакції: «1. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора, передбачені частиною першою статті 303 цього Кодексу, за винятком повідомлення слідчого,

дізнавача, прокурора про підозру, можуть бути подані особою протягом десяти днів з моменту прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності. Якщо рішення слідчого, дізнавача чи прокурора оформлюється постановою, строк подання скарги починається з дня отримання особою її копії».

Ключові слова: підозра, повідомлення про підозру, оскарження повідомлення про підозру, строки, колізія.

Lavrova V. Time limits for appealing the notice of suspicion: practical and theoretical aspects

The article examines the conflict between the deadlines for filing a complaint against the decision, action, or inaction of the investigator, coroner or prosecutor, provided for in Part 1 of Art. 303 of the CPC, established in Part 1 of Art. 304 of the CPC, and the time limits for appealing the notice of suspicion specified in clause 10 of Part 1 of Art. 303 of the CPC.

Analyzed the norms of clause 10 part 1 of Art. 303 of the CPC and Part 1 of Art. 304 of the CPC in terms of their relationship as a general and special rule.

Based on the analysis, it is determined that a special rule is clause 10 Part 1 of Art. 303 of the CPC and the general rule is Part 1 of Art. 304 of the CPC, because: 1. the appearance of deadlines for appealing the notice of suspicion is the result of differentiation (specialization) of legal regulation, to achieve the greatest effectiveness of legal regulation, namely taking into account the peculiarities of the notice of suspicion as a legal fact. 2. according to the criterion of the volume of legal regulation of clause 10 part 1 of Art. 303 of the CPC is much narrower, as it applies only to the report of suspicion, while Part 1 of Art. 304 of the CPC applies to various decisions, actions, and omissions. 3. Clause 10 Part 1 of Article 303 of the CPC is derived from Part 1 of Article 304 of

the CPC, which is primary concerning him; 4. the relationship between Part 1 of Art. 304 and clause 1 part 1 of Art. 303 of the CPC is characterized by the ratio of the concepts “genus-species”; 5. Clause 10 part 1 of Art. 303 of the CPC was established to change the method and limits of regulation of the appeal of the notice of suspicion, namely, the initial appeal was initially introduced (there was no such right before this norm) and its features were established.

According to the results of the study, it was found that in resolving the conflict between Part 1 of Art. 304 of the CPC and Part 1 of Art. 203 of the CPC should be guided by the general principles of criminal proceedings, namely the principle of the rule of law and the principle of the rule of special rules, in the conflict rule special law abolishes the general. Therefore, clause 10 h.1 Art. 303 of the CPC has priority in applying before Part 1 of Art. 304 of the CPC.

It is proposed to set out Part 1 of Art. 304 of the CPC in the following wording: 1. Complaints against decisions, actions or omissions of an investigator, coroner or prosecutor provided for in part one of Article 303 of this Code, except for notification of the investigator, coroner, prosecutor of suspicion, may be filed by a person within ten days of the decision, action or omission. If the decision of the investigator, coroner, or prosecutor is formalized by a resolution, the term for filing a complaint begins from the date of receipt of a copy by the person.

Key words: suspicion, notification of suspicion, complaint against the decision, deadlines, conflict of law.

Література

1. Верховенство права: доповідь № 512/2009 CDL, схвалена Венеційською комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 берез. 2011р.). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)

(дата звернення: 10.03.2020).

2. Європейська комісія «За демократію через право» (Венеційська комісія). Мірило правовладдя : дослідження № 711/2013, схвалено Комітетом міністрів (на рівні їх заступників) на 1263-му засіданні. URL : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/.pdf>.

3. Справа «Щокін проти України» (Заява № 23759/03 та № 37943/06) : рішення Європейського Суду з прав людини від 14 жовт. 2010 р. Верховна Рада України : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text (дата звернення: 10.03.2020).

4. Ухвала Житомирського апеляційного суду від 24 лютого. 2020 р., справа № 935/154/20 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87917442> (дата звернення: 10.03.2020).

5. Ухвала Запорізького апеляційного суду від 30 жовтня 2019 р., справа № 310/1043/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85547986> (дата звернення: 10.03.2020).

6. Ухвала Київського апеляційного суду від 11 березня 2019 р., справа № 753/24244/18 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80556475> (дата звернення: 11.03.2020).

7. Теорія держави і права: підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смординський та ін., заряд. О.В. Петришина. Харків : Право, 2015. 368 с.

8. Капліна О.В. Колізії норм кримінально-процесуального права і шляхи їх подолання. Університетські наукові записки. 2007. № 1(21). С. 200–207.

9. Капліна О.В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права : монографія. Харків : Право, 2008. 296 с.

10. Лейба О.А. Дефекти кримінального процесуального законодавства та засоби їх подолання : дис. ... канд.-та юр. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 259 с.

11. Тітко І.А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України : дис. ... д-ра юрид. наук. : 12.00.09. Харків, 2016. 484 с.

12. Бойко В.В. Загальнотеоретична характеристика спеціальної правової норми та її конкуренції. Часопис Націо-

нального університету «Острозька академія». Серія «Право». 2013. № 1(7). С. 1–13.

13. Сень І.З. *Поняття спеціальної норми в кримінальному праві України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2018. № 32. С. 106–110.

14. *Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11 грудн. 2019 р.,*

справа № 536/2475/14-к // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86365236> (дата звернення: 13.03.2020).

15. Кримчук С.Г. *Теоретико-правові та прикладні основи здійснення повідомлення про підозру в кримінальному провадженні : дис... докт. філософії : 12.00.09. Київ, 2020. 222 с.*

